

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

XIII. Per quam operationem intellectus passibilis fiat vniuersale?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

talis visionis par est ratio, quod ad præsens attinet: eiusmodi autem vsus visionis in sacra pagina constat: nam Ezechiel. 1. 1. dicitur; *Aperti sunt cali, & vidi visiones*, & Isayæ 6. 9. *Idete visionem, & nolite cognoscere*, ac Ioclis 2. 28. *Iuuenes vestri visiones videbunt*. Quartò denique à priori: res abstractiue, & in absentia sua representata ita nobis apparet, atque quando præsentem eam cernimus: quamobrem priori modo cognita non differt à seipsa posteriori modo usurpata: quid ergò mirum, si late vocetur similitudo sui provt præsentis, & coram existentis, ac cognita, tametsi rigorosè non possit obtinere nomen similitudinis, cum hæc distinctionem postulet extremorum & nulli rei respectu sui possit competere. Hinc respondeo ad Anselmum, Thomam, & Aristotelem, similitudinem, qua de loquuntur, esse iuxta eos rem ipsam, quatenus abstractiue cognitam, non verò idolum vllum commentitium à cognitione realiter distinctum.

232

Ad tertium argumentum respondeo, vniuersalia esse res provt confusè cognitæ, & ad vnitatem extrinsecè redactas. Quamuis autem probari soleat, nullum dari verum vniuersale, siue per cognitionem confusam, siue vllò alio modo, ac proinde quoduis esse idolum fictitium, & ens rationis obiectiuium; ex hoc nimirum, quod vniuersale, quin sit Deus, nullo tamen certo temporis, aut loci spatio definiatur, quod item vnum, & idem existens identificetur rebus realiter distinctis, videlicet singularibus, de quibus prædicatur, adeoque efficiat, vt quæ sunt eadem vni tertio, non sint idem inter se; quod denique, cum sit productum, & creatum, minimè tamen sit singulare; quæ quidem repugnantia, & implicationes eius propriæ, haud videntur conuenire posse enti reali, haud, nisi enti rationis, & idolo cuidam fictitio: Caterùm hæc omnes difficultates citato cap. 1. huiusmet tractatus abunde manent solutæ.

CAPVT XIII.

Per quam operationem intellectus passibilis fiat vniuersale?

233

In intellectus provt simul cum specie ei impressa, est productiuius cognitionis dicitur passibilis, seu passius speciei impressæ, necnon possibilis, seu potens producere speciem expressam, siue cognitionem; aut, si mauis, est proxima eius possibilitas: quamobrem operatio intellectus passibilis, aut possibilis cum cognitione, ac specie expressa in idem incidit. Assero ergo primò; vniuersale fit per notitiam abstractiuam: Ita B. Thomas 1. part. q. 16. art. 7. ad 2. & quæst. 5. art. 1. ad 1. Durandus in 1. distinct. 3. quæst. 5. ad 2. & in 2. distinct. 3. quæst. 7. Cardinalis Tolerus quæst. 2. vniuersalium, Suarez lib. 4. de an. cap. 3. dub. 5. num. 25. Hurtadus disp. 5. met. sect. 8. Arriaga disp. 6. log. sect. 8. Conimb. de vniuers. quæst. 4. Vallius ibid. cap. 9. Assertio probatur: Cum hominem v. g. concipio abstrahendo ab indiuiduis, & à relatione, ac aptitudine, quam habet vt iis in sit, deque iis prædicetur, illum concipio per notitiam abstractiuam: ast eiusmodi hominis conceptio eum vniuersalem efficit: ergo, &c. Maior est extrà dubium: minor suadet, quoniam ea cognitio homines confundit omnes, eisque tribuit vnitatem, si qua alia eos confundit, & adunat: deinde homines ita cogniti plures à parte rei sunt:

ea igitur notitia vnum in multis, ac proinde vniuersale efficit.

234

Dices tamen: Notitia vniuersalis constitutiuua illud ad inferiora refert: ast notitia abstractiuua vniuersale ad inferiora, à quibus præscindit, referre haud sustinet: ergo. Maior probatur, quia vniuersale esse vnum aptum inesse multis, est referri ad multa inferiora: sed notitia effectiuua vniuersalis facit illud esse vnum aptum inesse multis: facit ergo illud referri ad inferiora, seu, quod perinde est, illud refert ad inferiora. Respondeo: aptitudo essendi in multis vniuersalis propria non est necessaria, quasi actualis, vel iuxta phrasim prædicamentalis, qua videlicet cognitio vniuersalis illud ad inferiora actu refert, siue illud esse in inferioribus formaliter iudicet, & apprehendat; sed potest esse veluti potentialis, vel, vt loquuntur alij, transcendentalis, aut secundum dici, qua nimirum per vltiorem cognitionem, quæ superuenire possit, ad plura actu refert, deque iis prædicari valeat. Priorem autem relationem vniuersale à notitia abstractiuua minime sortitur, quod solum probat argumentum: at ab ea vendicat posteriorem, quam certè ad vniuersale insufficientem esse, haudquaquam id argumenti conuincit.

235

Assero secundò: vniuersale fit per notitiam comparatiuam: Ita B. Thom. 1. de interpret. lect. 10. Suarez de an. lib. & cap. supra citatis num. 26. Soncin. 5. met. quæst. 27. conclus. 2. & 10. met. quæst. 15. Canariensis 1. part. quæst. 28. art. 1. fol. 41. Niphus 7. met. quæst. 17. conclus. 1. Hispalensis in 1. distinct. 35. quæst. 2. art. 4. ad 1. Hurtadus vbi supra. Rub. quæst. 6. vniuersal. Caiet. de ent. & essent. cap. 4. quæst. 7. Suellán. lib. 7. metap. disput. 17. Scotus etiam 7. met. quæst. 11. Antonius Andraas quæst. 16. & communiter eius nationis alij. Assertio probatur. Cum intellectus considerat hominem prius abstractiue conceptum esse vnum aptum esse in multis, eum notitia comparatiua cognoscit: ast ea consideratio hominem efficit vniuersalem: ergo, &c. Maior verti nequit in controuersiam: Minor probatur: cum intellectus res distinctas velut distinctas cognoscit, eas ratione distinguit: quo pacto, cum Deum distinctum esse à creaturis apprehendimus, aut iudicamus, eum à creaturis ratione distinguimus, ac secernimus: intellectus igitur cum plura, quæ ratione vnum sunt, vnum esse, & è diuerso quod ita vnum est, multiplex esse, siue in multis reperiri, per notitiam comparatiuam concipit, certè obiectum multiplex ratione vnum efficit, sicut ad vniuersale oportet: cur enim cognitio distinctionis præsuppositæ ratione distinguat, & cognitio unitatis similiter præsuppositæ ratione non vniat?

236

Dices tamen: Cognitio vniuersalis constitutiuua à multiplicitate præscindere debet, vt superius haud semel asseruimus: ast notitia comparatiua vniuersalis ad inferiora ita non præscindit: ergo, &c. Respondeo, maiorem esse veram de cognitione, quæ in vnitatem merè fundamentalem feratur, non verò de cognitione, quæ multiplex obiectum esse formaliter vnum concipiat, quæ in obiectum formaliter vnum feratur: vt ex ratione nostræ liquet assertionis. [Secundo dices: Nostra cognitio comparatiua, quia cognoscit hominem esse vnum in multis, talem eum, adeoque vniuersalem efficit: Deus ergò similem de homine, & aliis obiectis cognitionem habens eodem ex titulo vniuersalia faciet non pauca. Concedo reflexè, nego verò directè. Sic distinguit Deus ratione, non directè, siue confusè, sed tamen reflexè, cognoscendo videlicet distinctionem

distinctionem à nobis factam, vel certe rebus ipsis insitam. Aut responderi potest, negata conuenientia, fortassis enim, ut cognitio aliqua obiectum multiplex velut formaliter vnum concipiens illud vniuersale denominet, opus est, ut ea sit confusa, & obscura: omnis autem obscuritas, & confusio procul est à quouis diuinæ mentis actu: nullusque proinde obiectum vniuersale reddet, ut ut formalem eius unitatem percipiat.

137

Assero tertio. Nec per actum formaliter copulatiuum, qualis est hic, *omnis homo*, nec per actum formaliter disiunctiui cuiusmodi est hic, *aliquis homo*, potest fieri vniuersale. Assertio plerisque placitura hunc in modum suadet. Ad vniuersale opus est, ut possit prædicari de pluribus inferioribus, tam collectiue, quam diuisiue sumptis: at per actum formaliter copulatiuum homo v.g. de pluribus collectiue tantum, & per actum formaliter disiunctiui de pluribus diuisiue solum enunciari potest, ut compertum est, haud enim verè dixeris Petrus, vel Paulus, vel Ignatius, &c. est omnis homo, sed potius est aliquis homo: haud etiam Petrus, & Paulus, & Ignatius, &c. est aliquis homo, sed potius est omnis homo: per neutram ergo prædictorum actuum fieri valet vniuersale. Maior, quæ sola eget probamento, suadet ita. In definitione vniuersalis neuter prædicandi, aut essendi modus in multis collectiue, vel in multis diuisiue determinate exprimitur: non ergo est, cur potius vnus, quam alter ad vniuersale requiratur: ergo vel vterque, vel neuter est requisitus: quando ergo alter requiritur, qualicumque demum is sit, sane vterque ad vniuersale requiretur. Deinde notitia vniuersalis constituitur à multiplicitate præscindere debet, nisi cum unitatem formalem naturæ communis reflexè cognoscit, ut nuper explicuimus: at actus formaliter copulatiui, & actus formaliter disiunctiui à multiplicitate non præscindunt, sed multa potius attingunt, aliàs quo pacto possent ea disungere, aut copulare? Et quidem per actum formaliter disiunctiui, tamen si confusum, & correspondentem his vocibus, *aliquis homo*, non verò his *Petrus, vel Paulus*, &c. nullum fieri vniuersale, per actum autem copulatiui formaliter, quamuis etiam obscurum haud posse fieri vniuersale, saltem in essendo, ac simul prædicando, censet præter alios Arriaga supra disput. 6. log. sect. 6. sub. 2.

3

Assero quartò. Probabile tamen est, per vtrumvis eorum actuum fieri posse vniuersale. Ad primam rationem contrariam earum, quæ à nobis sunt obiecta dici potest, tum omnem hominem v. g. tum etiam aliquem hominem prædicabiles esse de pluribus, & collectiue, & etiam diuisiue sumptis, non in sensu composito eorum syncategorematum, *omnis*, & *aliquis*, at in sensu diuiso illorum: atque hoc sufficere, ut eorum altervter sit vniuersalis, & indifferens logicè: sicut ad indifferenciam physicam, & libertatem arbitrij nostri operantis actu satis est, ut operans possit nihilominus non operari in sensu diuiso operationis, nec requiritur ut in composito: cuius vberior explicatio haud est huius loci. Ad secundam rationem contrariam dicendum est, actum subiectum his vocibus, *omnis homo*, necnon eum, qui subiicitur his, *aliquis homo*, præscindere à multitudinem, saltem distinctè, ac demonstratiue sumpta, eò quod vi illorum haud possumus vnum inferiorum hominis ab alio distinguere Petrumvè, & Paulum quatenus tales, & quoad illorum proprietates characteristicas secernere inuicem: huiusmodi autem præcisionem simul cum

vtriusque actus confusione, & obscuritate sufficientem esse, ut altervter sit vniuersalis, & hanc obiectis suis denominationem impertiant. Porro hæc assertio, quod attinet ad actum copulatiui, est aliquorum recentiorum apud Arriagam, quos ipse ex parte sequitur, videlicet cum sermo est de vniuersali in essendo solum, & non in prædicando: quoad verò actum disiunctiui, est Hurtadi disp. 5. log. sect. 9. Nec verò propterea, quod sit probabile, *aliquem hominem* esse vniuersale, & non indiuiduum vagum, hoc à nobis de medio eximitur: siquidem erit in hac via, quam modo insistimus, non *aliquis homo* (ut supponimus assert. præced. utque exprimemus inferius lib. 9. tract. 4. cap. 6. quæsitio 3. sed potius *Petrus, vel Paulus*, aut alia similis disiunctio clara, ac demonstratiua.

139

Assero quintò. Er actum æquiualemter copulatiui, & per actum æquiualemter disiunctiui fit vniuersale, quidquid sit de copulatione, ac disiunctione formali. Probatur assertio. Per hunc actum, *homo est animal*, homo fit vniuersalis, ut conitatur ex dictis prima assertione: quæ potius huc applicari, quam ex professo repeti debent: at ea propositio est æquiualemter copulatiua, utpote quæ huic, *omnis homo est animal*, æquipollet: ergo per actum æquiualemter copulatiui efficitur vniuersale: minor est perspicua ex regula illa dialectica; *propositio indefinita in materia necessaria æquiualemter copulatiua, siue distributiua*. Eadem ratione probari potest, per actum æquiualemter disiunctiui vniuersale fieri: siquidem hæc propositio *homo currit* æquipollet huic, *aliquis homo currit*, iuxta regulam illam logicam; *propositio indefinita in materia contingenti æquiualemter particulari, siue disiunctiua*.

140

Assero sextò. Vniuersale fit per actum formaliter, & æquiualemter indefinitum, & qui, nec formaliter, nec æquiualemter ratione sit copulatiui, aut disiunctiui. Suadet assertio. Per hunc actum simplicem, *homo*, v. g. fit vniuersale: at hic actus, nec est æquiualemter, nec formaliter copulatiui, aut disiunctiui: ergo, &c. Maior ex supradictis constat. Minor quoad eius vtramque partem probatur. Et in primis eam apprehensionem non esse formaliter copulatiui, aut disiunctiui, constat: quoniam apprehensio illa, *homo*, habet eundem tendendi modum formaliter in hominem obiectiui, ac hæc propositio, *Petrus est homo*, aut hæc, *homo à parte rei est multiplex*, cum vox *homo* vtroque eadem sit: sed in prima propositione homo copulatiue non attingitur, nec est formaliter omnis homo, aliqui propositio esset falsa, nec in secunda homo disiunctiue attingitur, necvè est formaliter aliquis homo, aliàs etiam propositioni falsum subesset: ille igitur actus simplex, *homo*, nec est formaliter, *omnis homo*, nec *aliquis homo*, copulatiuiusvè, aut disiunctiui: alioqui profecto, cum vtriusque propositionis, de quibus nuper, subiecto; & prædicato, penes modum tendendi nequaquam conueniret.

141

Rursus eum actum non esse æquiualemter copulatiui, aut disiunctiui, suadet: siquidem non est potior ratio, cur æquipolleat huic actui copulatiui, *omnis homo*, quam huic disiunctiui, *aliquis homo*: quare vtrique est æquipollens, vel neutri: sed non vtrique: ergo neutri, Maior est in aperto. Minor probatur: nullus actus simul æquiualemter potest quoad modum tendendi, duobus inter se oppositis: quo pacto idem iudicium nequit esse respectu vnus, & eiusdem obiecti æquiualemter assensus & dissensus: aut opponuntur inuicem in modo tendendi actus copulatiui, & disiunctiui: nequit igitur idem conceptus

ceptus *oster* esse *equipollenter* copulatiuus, ac dis-
iunctiui. Dices, eum actum simplicem, *homo*,
equiualeat huic actui disunctiuo, *vnus homo*, vel
plures. Contra tamen sic arguo. Non est, cur potius
ei actui disunctiuo, *vnus homo*, vel *plures*, quam
huic copulatiuo *vnus homo*, & *plures*: sed huic po-
steriori non equipollet: ergo nec priori: probatio
maioris: sicut *homo* verè est vnus, vel plures, ita
etiam est vnus, & plures; vnus per intelle-
ctum, & plures à parte rei, quod Recentiores nobis
aduersarij minime considerarunt: non est ergò, cur
simplex ille actus, *homo*, equiualeat huic actui dis-
iunctiuo, *vnus homo*, vel *plures*, quam huic copula-
tiuo, *vnus homo*, & *plures*.

142

Affero septimò, & postremò. Per notitiam apprehensiuam, iudicatiuam, & discursiuam fit vniuersale. Huius assertionis probatio ex dictis sparsim toto hoc cap. est colligi facilis. Per notitiam abstractiuam efficitur vniuersale, sed triplex operatio intellectus hominem v. g. abstrahere, ac præscindere potest ab inferiorum suorum multitudine, ac numerositate, vt constat in hac apprehensione, *homo*, in hoc iudicio, *homo est animal rationale*, in hoc discursu, *homo est suapte natura risibilis*, sed *risibilis est rationale*: igitur *homo est risibilis*. Rursus possumus hominem vnum formaliter, & extrinsecè, nihilominus reipsa, & intrinsecè esse quid multiplex, & in Petro, ac Paulo, & cæteris diuersum apprehendere, iudicare, & discursu aliquo complecti: sed cognitio comparatiua in vnitatem, & multiplicitem hominis ita proficiscens eum vniuersalem efficit: vis ergò vniuersalis effectiua tribus illis operationibus intellectus conuenit.

TRACTATUS VI.

De aliis speciebus vniuersalitatis intentionalis.

CAPVT I.

De vniuersalitate vocali, & sensibili.

VOB ad priorem attinet, arbitror per actus facultatis elocutiua, siue per voces externas vniuersale fieri. Probatur assertio: nam vox est vniuersalis in significando, vt certo certius: hanc igitur vniuersalitatem in obiectum refundit, illudque vniuersale in essendo reddit, haud secus, ac conceptus interior vniuersalis in significando vniuersalitatem suam in obiectum reicit. Rursus vox immediate significat plura, non vt plura, sed vt positum vnum: ea igitur confundit, & adunat, quemadmodum eadem de causa cognitio interior illa vnit, & confundit: antecedens est perspicuum, quia hæc vox homo significat collectionem hominum, vt conceptam, & cognitam conceptu respondente huic voci, *homo*, vt indubitatum: est hominum collectio prout ita concepta, & cognita est vna, & non plures: ea ergo vox plura vt vnum significat. Tandem probabile est, voces etiam verè, & propriè definire, ac diuidere, vt in loco manet ostensum: definitio autem, & diuisio sunt vniuersalia: hæc ergo prout à singularitatibus abstracta per voces at-

tinguntur, ac per eas adeo efficiuntur. At obiicies Damascenum de Incarnat. cap. 2. vbi sic ait: *Commodum sunt nostri temporis dialectici, imo dialectice heretici, qui quidem non, nisi statum vocis putant esse vniuersales substantias*: voces ergo ab vniuersali videtur excludere. Sed nihil minus: aliud enim est, voces constituere vniuersale in essendo velut formas, aliud esse vniuersale in essendo tanquam subiecta eius denominationis: illud prius nos solum contendimus: posterius autem Damascenus; tantumque eos impetit, qui extra voces nihil vniuersale dicunt, aut fieri posse, existimant, vel certè sunt existimasse visi.

Quod attinet ad vniuersalitatem sensibilem, nullum sensum externum, aut, quod plus est, etiam internum efficere posse vniuersale saltem ex natura rei, & citra miraculum, docent B. Thomas 1. p. quæst. 12. art. 3. Suarez de anima lib. 4. cap. 3. dub. 3. Fonseca 5. metaph. cap. 28. sect. 2. Idem colligitur ex Gregorio in 1. dist. 3. quæst. 1. art. 2. & Agid. tom. 1. de beatitud. lib. 4. quæst. 1. art. 3. & tom. 3. lib. 4. quæst. 12. art. 6. ac Valentia 1. p. disp. 1. quæst. 12. punct. 8. Albertino quæst. 1. Theolog. ex primo principio philosophico num. 2. Comptono disput. 25. log. sect. 2. & 3. & Salas tom. 1. tract. 2. disp. sect. 1. Longius progreditur P. Balthazar Tellez, ac disp. 4. log. sect. 3. censet, nullum sensum externum, interumvè etiam diuinitus posse moliri vniuersale. At per sensum etiam externum fieri posse ex natura rei vniuersale, docent Hurtadus disp. 5. metaph. sect. 12. & Arriaga disp. 6. log. sect. 7. Quod verò attinet ad sensum internum vniuersale per illum naturaliter posse cognosci, & effici, tradunt Gervasius de ordine productionis notitiarum fol. 15. & 16. Scaliger exercitatione 34. in Cardanum disp. 22.

Dicendum primo censeo, nihil naturaliter fieri, aut denominari posse vniuersale per sensum vllum externum. Suadetur primo: quoniam ratio communis albedinis v. g. non solum existens, sed etiam existentia destituta, ac tantum possibiles complectitur: at visio externa nostrorum oculorum nequit naturaliter attingere quiddam non existens: ergo nec rationem communem albedinis: illam igitur nequit abstrahere, aut vniuersalem efficere, aliàs eam attingeret. Rursus Aristoteles 1. metaph. cap. 1. sic fatur: *experientia est rerum singularium, ars vniuersalium*, at omnis sensus, saltem externa est experimentalis, ergo singularium. Ibidem etiam postea sic habet *nullum sensum sapientiam esse existimamus, quanquam hæc maxime propriè sunt cognationes singularium*: vbi sensationes ad minimum externas asserit esse cognitiones singularium. Idem tradit 3. de anima cap. 4. text. 7. Hæc autem testimonia Philosophi, vt insinuat, intelligenda sunt de sensu externo, quidquid sit, an sensus internus sit excipiendus ab Aristotelica regula, an vè is ratione suæ perfectionis haud sustineat illigari obiectis duntaxat singularibus. Tum sic: sensus omnis externus iuxta Aristotelem est ex natura rei circa naturas singulares: ergo non circa vllam vniuersalem: hanc ergo non cognoscit, adeoque non efficit: haud enim ea prout talis, nisi cognoscendo potest effici.

Obiicies tamen primò. Omnis sensus externus est circa suum obiectum formale: at cuiusvis obiectum formale, ac specificatum est quiddam vniuersale, non verò singulare, v. g. visus color, non verò albedo, & multo minus hæc albedo: nullus igitur sensus non percipit vniuersale, nullus id non efficit: